

- 16) Κεφαλή γρυπὸς μικρά.
 17) Λέων μικρὸς καθημενος ἐπὶ τῶν δύο αὐτοῦ ὀπισθίων ποδῶν καὶ ἔχων τὴν οὐρὰν πρὸς τὰ ἄνω ἐστραμμένην.
 18) Λαβὴ μετὰ κεφαλῆς λέοντος ἐν τῷ μέσῳ· ἔνθεν καὶ ἔνθεν λέων καθημενος.
 19) Αἴξ μικρὰ ἀνέχουσα τοὺς δύο ἐμπροσθίους πόδας. Ἔργασία ἐπιμελής.
 20) Δύο μικραὶ κεφαλαὶ βοῶν.
 21) Λύχνος μικρὸς ἀπλοῦς ἄνευ γλυφῆς.

Ε'. ΠΗΛΙΝΑ.

Πήλινα εὐρέθησαν οὐκ εὐάριθμα τὰ πλεῖστα εἰς

τεμάχια, ὧν τινὰ περίεργα, μάλιστα δὲ τεμάχιόν τι ἐφ' οὗ ἀνάγλυπτος μορφή νεανίου κατὰ τοῦ ὁποίου ἐφορμᾶ κύων (Ἀκταίων?). ὁ πηλὸς τοῦ τεμαχίου τούτου εἶνε ἀγάνωτος καὶ ἡ ἐργασία ἀρχαϊκὴ. Τὰ πλεῖστα ὅμως τῶν πηλίνων τούτων εἶνε εἰδώλια παριστῶντα καθημένας γυναικείας μορφὰς ἐνδεδυμένας χιτῶνας ποδήρεις ἐργασίας σκαιᾶς ὅλως καὶ ἀργῆς. Προσέτι δὲ εὐρέθησαν τεμάχια ἀγγείων τῆς τε ἀρχαϊκῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀνεπτυγμένης καλῆς ἐποχῆς, τῶν ὁποίων ἔνια φέρουσι καὶ ἐπιγραφάς.

Κ. Δ. ΜΥΛΩΝΑΣ.

ΑΤΤΙΚΟΝ ΑΓΓΕΙΟΝ.

(Ὅρα Πίν. 2.)

Τὸ ἀγγεῖον, τοῦ ὁποίου τὸ σχῆμα ἐν τῷ δευτέρῳ πίνακι ἀπεικονίσθη, φέρει ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Collignon τὸν ἀριθμὸν 534, ἐν δὲ τῷ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας 936. Ὑψὸς ἔχει 0,31 μ. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ἑνὸς μέρους ὅπερ εἶναι πολὺ βεβλαμμένον, διακρίνονται τρεῖς ἐφηβοὶ περιειλεγμένοι ἐν μανδύαις· ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου ὑπάρχει ἡ δημοσιευμένη ἀπλουστάτη παράστασις. Ἐν τῷ μέσῳ ἴσταται ὁ Διόνυσος κρατῶν θύρσον ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ ἐν τῇ ἑτέρᾳ κἀνθαρον, πρὸ αὐτοῦ εὐρίσκεται γυνὴ διδουσα αὐτῷ ἄλλαν κἀνθαρον, ὃν ἐπλήρωνεν οἴνου ἐκ τῆς ἐν τῇ ἀριστερᾷ οἰνοχόης. Πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ Διονύσου ὑπάρχει δευτέρα γυνή, ἣτις κρατεῖ ἀσκὸν ἕτοιμος οὔσα νὰ πληρώσῃ τὸν κἀνθαρον, ἅμα κενωθῆ. Ὅπως ἡ παράστασις, οὕτω καὶ ἡ τέχνη εἶναι ἀπλουστάτη, ἢ μᾶλλον ἀτημελής· γραμμαὶ τινες, ἄνευ πολλῆς προσοχῆς ἠγμένοι, ἀρκοῦσιν ἵνα παραστήσωσι τοὺς θύρσους, τοὺς κἀνθάρους, τὸν ἀσκὸν καὶ τὰς πτυχὰς τῶν ἐνδυμάτων. Πρὸ πάντων δὲ τὰ κάτω μέρη τῶν δύο γυναικῶν εἶναι ὅλως παρημελημένα, ἐπίσης ὁ

δεξιὸς ποὺς τοῦ Διονύσου· ἡ αὐτὴ ἀμέλεια, ἣτις ὅμως ἄνευ χρωμάτων δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παρασταθῆ ἀκριβῶς ἐν τῷ πίνακι, παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν ἀνεπιτυχῆ γάνωσιν τοῦ ὄλου ἀγγείου, ἰδίως ἔμως εἰς τὸν τῆς δευτέρας χειρὸς μέλανα χρωματισμὸν περὶ τὴν περιφέρειαν τῶν μορφῶν. Καὶ ἐν τούτοις τὸ ἀγγεῖον αὐτὸ εἶναι ἐν τῶν ὠραιότερων τῆς Ἑταιρίας. Αἱ γραμμαὶ, καὶ περ ἀμελῶς κεχαραγμέναι, εἶναι λεπτόταται καὶ αἱ στάσεις φυσικώταται καὶ ἐκφραστικώταται· πρὸ πάντων δὲ καλῶς ἀπεδόθησαν ἡ χάρις τῆς οἰνοχούσης γυναικὸς καὶ ἡ προθυμία τῆς κρατούσης τὸν ἀσκὸν, ἵνα πληρώσῃ τὸν κενωθισόμενον κἀνθαρον. Καὶ ἐνταῦθα θεωρῶ καλὸν νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῆς διαφορᾶς, ἣτις ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ἀτημελείας τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου καὶ ἄλλων εὐρεθέντων ἐν Ἰταλίᾳ τὰ ὁποῖα θεωροῦνται ὡς ἀττικά μὲν, ἀλλ' ἀμελῶς ἐξειργασμένα· διότι εἰς τὰ ἰταλικά ἀγγεῖα ἡ κακὴ ἐργασία προέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ πραγματικῆς ἀγνοίας καὶ ἀδυναμίας, ἐν ᾧ ἐνταῦθα διαφαίνεται, ὅτι ἂν

ἤθελε ὁ τεχνίτης, ἠδύνατο νὰ κάμῃ τὸ ἔργον του πολὺ καλλίτερον. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὴν ἰδίως παράστασιν, ἡ ἀξία τοῦ τεχνίτου συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι κατώρθωσεν ἐν μιᾷ πράξει, ἥτις κυρίως μόνον μεταξὺ δύο τελεῖται, νὰ συνδέσῃ στενῶς καὶ τρίτον πρόσωπον. Ἡ ἐπίνοια τῆς τὸν ἀσκὸν κρατούσης βράκχης εἶναι εὐφυῆς, συμπληροῦσα καὶ τὴν πρᾶξιν καὶ τὴν συμμετρίαν τῆς παραστάσεως. Τὰ λοιπὰ δὲν εἶναι ἐφευρέσεις τοῦ ἡμετέρου τεχνίτου, ἀλλὰ παρελήφθησαν παρὰ ἀρχαιοτέρων ἔπως εἶχον καὶ ἄνευ πολλῆς προσοχῆς· οὕτω π. χ. ὁ ζωγράφος δὲν παρετήρησεν, ὅτι ὁ Διόνυσος κρατεῖ διὰ μὲν τῆς μιᾶς θύρσον, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας κἀνθαρον, κατὰ συνέπειαν δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸν προτεινόμενον.

Ὅμοιαι παραστάσεις οἰνοχοίας εὐρίσκονται, ὡς γνωστὸν, ἄπειροι ἐπὶ ἀρχαίων ἀγγείων διαφόρων ἐποχῶν· μνημονεύω δὲ ἐνταῦθα χάριν παραδείγματος τινὰς μόνον, ἀναφερομένας τὰς πλείστας μὲν εἰς τὸν Διονυσιακὸν κύκλον¹, ἄλλας πολλὰς καὶ εἰς ἄλλους θεοὺς, οἷον τὸν Ἀπόλλωνα, τὴν Ἄρτεμιν καὶ τὴν Ἀητῶ², ἢ εἰς τὸν Ποσειδῶνα καὶ τὴν Νίκη³, πλείονας εἰς τὸν Τριπτόλεμον, τὴν Δήμητραν καὶ τὴν Κόρη⁴, μίαν εἰς τὸν Ἀχιλλέα⁵, καὶ τέλος εἰς ἀπλοῦς θνητούς, ὡς ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 2051 ὠραίῳ ἀγγεῖῳ τῆς Ἑταιρίας καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις. Ἐν ἀπάσαις αὐταῖς ταῖς παραστάσεσιν ἐν παρατηρεῖται οὐσιῶδες, ὡς φαίνεται, χαρακτηριστικόν, διότι ἐγὼ τοῦλάχιστον ἐκτὸς μιᾶς ἐξαιρέσεως, περὶ ἧς κατωτέρω θὰ γείνη λόγος, οὐδεμίαν ἄλλην μέχρι τοῦδε εὔρον· εἶναι δὲ τοῦτο τὸ ἐξῆς· ὅτι πανταχοῦ τὸ οἰνοχοοῦν πρόσωπον παρίσταται ἢ πληρῶσαν ἤδη τὸ ποτήριον καὶ δίδον αὐτὸ εἰς τὸν μέλλοντα νὰ πῖνῃ, ἢ ἂν τοῦτο πρόκηται τώρα νὰ πληρωθῇ, τότε ὁ μὲν οἰνοχόος κρατεῖ τὴν πρόχουν, ὁ δὲ μέλλον νὰ πῖνῃ, τὸ ποτήριον· οὐδέποτε ὅμως ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει τὸ οἰνοχοοῦν πρόσωπον κρατεῖ συγ-

¹ Gerhard - Auserlesene Vasenbilder Πίν. 56, 57, 78 καὶ ἄλλαι. - British Museum ἀριθ. 531, 574, 1284, 1295. - Ἐν τῇ συλλογῇ τῆς Ἑταιρίας ἐκτὸς τοῦ δημοσιευομένου ἀριθ. 1479, 2506.

² Gerhard αὐτόθ. Πίν. 24, 27, 28, 29.

³ Gerhard αὐτ. Πίν. 175.

⁴ British Museum ἀριθ. 728, 798.

⁵ Ἐπὶ τῆς ἐν Βερολίῳ πολυχρώμου κύλικος τοῦ Εὐφρονίου, ἐν ᾗ παρίσταται ἡ Διομήδη οἰνοχοοῦσα τῷ Ἀχιλλεῖ. Gerhard Trinkschalen und Gefaesse Πίν. 14.

χρόνως καὶ τὸ ποτήριον καὶ τὴν πρόχουν. Τοῦτο εἶναι ἀρκετὰ περιέργον, διότι, ὡς γνωστὸν, αἱ διονυσιακαὶ ἰδίως παραστάσεις εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμελέσταται· ἵνα δὲ ἐν φαινόμενον παρατηρῆται εἰς τοσαύτας, χρονικῶς καὶ τοπικῶς τοσοῦτον ἀπ' ἀλλήλων ἀπεχούσας παραστάσεις, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ σπουδαῖος λόγος· δὲν εἶναι δὲ πολὺ δύσκολον νὰ ἐξεύρωμεν τὸν λόγον τοῦτον· ἐὰν ἐπὶ τοῦ δημοσιευομένου ἀγγείου ἢ πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ Διονύσου γυνὴ ἐπλήρου τὸν κἀνθαρον κρατοῦσα αὐτὸν διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας τὴν πρόχουν, τότε αὕτη θὰ ἀπεχωρίζετο τοῦ συμπλέγματος προσέχουσα τὸν νοῦν μόνον εἰς τὴν πλήρωσιν τοῦ ποτηρίου. Ὁ δὲ Διόνυσος θὰ παρίστατο ἢ ἀδιάφορος, ἢ περὶ θὰ κατέστρεφε τὴν ἐνότητα τῆς παραστάσεως, ἢ ἀνυπομονῶν, ἢ περὶ θὰ ἦτο ὄλως κωμικόν· οἱ τεχνῖται λοιπόν, ἵνα τηρήσωσι τὴν ἐνότητα τῆς πράξεως καὶ ἀποφύγωσι τὸ γελοῖον, ἐξελέξαντο πρὸς παράστασιν τῆς οἰνοχοίας τοὺς δύο τρόπους περὶ τῶν ὁποίων εἵπομεν.

Ἄνεφερόμεν ὅτι ὑπάρχει καὶ μία ἐξαιρέσις τοῦ κανόνος τούτου· καὶ ἡ ἐξαιρέσις αὕτη δὲν εὐρίσκεται ἐπὶ ἀγγείου ἀσημάντου, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατό τις νὰ παρίδῃ, ἀλλὰ τὸ ἀποτελοῦν αὐτὴν εἶνε ἐν τῶν σπουδαιωτάτων ἔργων τῆς γλυπτικῆς, τὰ ὁποῖα διεσώθησαν ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρις ἡμῶν. Ἐννοῶ τὸν οἰνοχοοῦντα Σάτυρον, τὸν εἰς πολλὰ ἀντίτυπα ἐν διαφόροις μουσεῖοις¹ τῆς Εὐρώπης εὐρισκόμενον. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀναφέρουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχαιολόγων² εἰς τὸν Πραξιτέλην, στηριζόμενοι εἰς τοὺς λόγους τοῦ Πausανίου (1, 20, 2) «Διονύσω δὲ ἐν τῷ ναῶ τῷ πλησίον Σάτυρός ἐστι παῖς καὶ δίδωσιν ἔκπωμα. Ἐρωτα δὲ ἐστηκότα ὁμοῦ καὶ Διόνυσον Θυμῖλος ἐποίησεν». Ἡ ἐρμηνεία τοῦ χωρίου τούτου διεφιλονεικῆθη, ὡς γνωστὸν, τὰ μάλιστα³, οἱ πλεῖ-

¹ Ἐν Δρέσδῃ (ἀπεικον. ἐν Augusteum Πίν. 25 καὶ 26), ἐν Λονδίῳ (Marbles of the British Museum XI, 40), ἐν Πετροπόλει (Clarae, Musée de sculpture Πίν. 677), ἐν Βερολίῳ (Gerhard, Berlin's antike Bildwerke ἀριθ. 124) καὶ ἄλλαχοῦ.

² Hettner, Dresdener Antikensammlung ἀριθ. 114. - Brunn-Verzeichniss des Museum's der Gypsabgüsse in Muenchen ἀριθ. 181. - Conze-Verzeichniss der Gypsabgüsse in Berlin ἀριθ. 1094. Stephani-Bulletin de l' acad. imp. de St. Petersb. T. 17, σελ. 554. - Friederichs Praxiteles I. 17.

³ Overbeck - Schriftquellen ἀριθ. 1224.

στοι ὅμως παραδέχονται ὅτι ὁ Σάτυρος οὗτος εἶναι ὁ αὐτὸς ὁ καὶ ὀλίγον ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ Παισανίου ἀναφερόμενος ὡς ἐν τῶν ἐξοχωτέρων ἔργων τοῦ Πραξιτέλους. Ἄλλοι παραδέχονται, ὅτι οἱ δύο Σάτυροι ἦσαν διάφοροι ἀλλήλων καὶ ὁ τὸ ἔκπωμα δίδων δὲν ἐποιήθη ὑπὸ τοῦ Πραξιτέλου. Δὲν ἔχω σκοπὸν ν' ἀναμιχθῶ καὶ ἐγὼ εἰς τὴν συζήτησιν ταύτην, ἥτις ὡς μοι φαίνεται οὐδέποτε θὰ λάβῃ τέλος, διότι ὁ Παισανίας δὲν ἐφρόντισε νὰ ἐκφρασθῇ σαφῶς, παρατηρῶ μόνον, ὅτι οἱ παραδεχόμενοι τὴν ταυτότητα τῶν δύο Σατύρων συνδυάζοντες τὸ χωρίον τοῦ Παισανίου μεθ' ἑνὸς ἄλλου τοῦ Πλινίου (36, 29.), ἀνευρίσκουσιν εἰς τὸν περιωθέντα Σάτυρον ἀντίτυπον τοῦ Πραξιτελείου. Ἐγὼ χωρὶς νὰ ἀρνηθῶ, ὅτι πιθανὸν ὅ ἐν τῷ προμνημονευθέντι χωρίῳ τοῦ Παισανίου ἀναφερόμενος Σάτυρος νὰ ἦναι ὁ αὐτὸς μετὰ τὸν οἰνοφόρον τοῦ Πλινίου, λέγω, ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Περιγητοῦ « Σάτυρός ἐστι καὶ δίδωσιν ἔκπωμα » δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀναφέρωνται εἰς τὸν ἐν τοῖς μουσεῖοις ἡμῶν εὐρισκόμενον οἰνοχόον Σάτυρον, ὅστις εἰς μὲν τὴν ὑψωμένην δεξιὰν χεῖρα ἐκράτει πρόχουν, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν κύλικα ἢ κάρθαρον. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὁ Παισανίας δὲν ἔλεγε ῥητῶς « δίδωσιν ἔκπωμα », πάλιν πιστεύω διὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας λόγους, ὅτι εἶναι ἀδύνατον ὁ Σάτυρος αὐτὸς νὰ ἀπετελεῖ μέρος συμπλέγματος. Ἄφοῦ οἱ τὰ ἀγγεῖα γράφοντες μικροτέχναι εἶχον ὡς εἶδομεν, τόσον βαθεῖαν συναίσθησιν τῶν κανόνων τοῦ συμπλέγματος καὶ ἐτήρουν αὐτοὺς πάντοτε, δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι μόνος ὁ Πραξιτέλης ἢ ἡγνόει αὐτούς, ἢ τοὺς παρέβαιεν ἐκουσίως πρὸς βλάβην τῶν ἔργων του. Πείθομαι λοιπόν, ὅτι ὁ σωζόμενος Σάτυρος ἐποιήθη, ἵνα ἴσταται μόνος του ἀνευ οὐδεμιᾶς σχέσεως πρὸς ἄλλα πρόσωπα καὶ ὅτι κακῶς ἀναφέρεται εἰς τὸν Πραξιτέλην.

Ἀλλὰ τοῦτο δύναται, νομίζω, ν' ἀποδειχθῇ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐργασίας τοῦ ἀγάλματος συγκρινομένης πρὸς βέβαια ἔργα τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου. Καὶ εὐτυχῶς ἔχομεν ἔργα αὐτοῦ ἀναμφίλογα, τὴν Ἀφροδίτην τῆς Κνίδου ἐν ἀντιτύποις καὶ τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀνακαλυφθέντα Ἑρμῆν. Τὸ πνεῦμα καὶ ὁ τρόπος τοῦ Πραξιτέλου ἀποτυποῦνται ἐν αὐτοῖς τόσον σαφῶς, ὥστε τῇ ἀληθείᾳ ἀπορον εἶναι, πῶς

ἠδυνήθησαν ν' ἀποδώσωσιν εἰς τὸν αὐτὸν τεχνίτην ἔργα τόσον διαφόρου ἐργασίας. Δὲν πρόκειται νὰ δώσωμεν ἐνταῦθα ἀκριβῆ ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου, ἀλλ' ἀπλῆ παραβολὴ δεικνύει, πόσον τὰ εὐτραφῆ καὶ σαρκώδη μέλη τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἀπέχουσι τῆς ἰσχύου καὶ λιτότητος, ἣν εὐρίσκουμεν ἐν τῷ Σατύρῳ. Κανονικὸν σῶμα ἔχει καὶ οὗτος, ἀλλὰ λείπει αὐτῷ, οὕτως εἰπεῖν, τὸ πλαστικόν, λείπουσιν αἱ καμπύλαι ἐκεῖναι καὶ γλυκεῖαι γραμμαί, αἱ ἐνοῦσαι τὰ διάφορα μέλη ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Πραξιτέλου· καὶ τοῦτο διότι ὁ Σάτυρος ἔχει σκελετὸν τέλειον, ἀλλ' ὀλίγον κρέας ὀλιγώτερον δὲ λίπας. Οὕτω ἢ γραμμὴ τῆς κατατομῆς τοῦ πώγωνος εἶναι παρὰ μὲν τῷ Ἑρμῆ καμπύλη, παρὰ δὲ τῷ Σατύρῳ εὐθεῖα, ἐν γένει ὅλος ὁ σχηματισμὸς τοῦ σώματος τοῦ πρώτου δεικνύει εὐζωίαν καὶ οὐδὲν ἐλέγχει ἐν αὐτῷ στερήσεις ἢ ὑπερβολικὴν σκληραγωγίαν. Σύμφωνας πρὸς ταῦτα εἶναι καὶ ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου· οἱ μεγάλοι ὀφθαλμοὶ ἀνοίγονται, ἵνα ἴδωσι τὸν κόσμον καὶ ἀπολαύσωσιν αὐτοῦ· τὸ ἀκτινοβολοῦν ὤσειδες πρόσωπον καὶ τὸ μειδιῶν στόμα ἐκφράζουσι χαρὰν καὶ ἀγάπην τῆς ζωῆς. Παρὰ τῷ Σατύρῳ οὐδὲν τούτων παρατηρεῖται· τὸ πρόσωπον εἶναι τριγωνοειδές, οἱ ὀφθαλμοὶ μικροὶ καὶ βαθεῖς καὶ τὰ χεῖλη συνεσφιγμένα· ἢ τοῦ σώματος λιτότης ἀπαντᾶται καὶ ἐν τῇ ἐκφράσει. Σχεδὸν φαίνεται, ὅτι ὁ τεχνίτης ἐπίτηδες περιωρίσθη εἰς ὅ,τι ἦτο ἀκριβῶς ἀναγκαῖον, ἵνα παραστήσῃ σῶμα παιδὸς κανονικὸν καὶ ἀπέφυγε πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ προδώσῃ ἐν τῷ σώματι εὐζωίαν καὶ τὸ ταύτη ἐπόμενον ἄφροντι καὶ ἀμέριμνον ἐν τῇ ἐκφράσει τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον τόσον καλῶς ἀπεικονίζεται ἐπὶ τοῦ Ἑρμοῦ.

Αἱ ιδιότητες αὗται τοῦ Σατύρου δὲν δύνανται νὰ προέρχωνται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ πρωτότυπον ἦν χαλκοῦν· αἰτία τῶν τοιούτων διαφορῶν δὲν εἶναι ἢ ὕλη, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ὑφ' οὗ ἐμφοροῦνται οἱ πλάττοντες τεχνῖται. Ἀνήκει λοιπὸν ὁ Σάτυρος εἰς ἄλλην σχολὴν καὶ πλησιάζει μᾶλλον πρὸς τὴν τοῦ Πολυκλείτου. Οὐχ ἥττον ὅμως ἔχει καὶ τι πραξιτέλειον, τοῦτο δὲ εἶναι ἡ στάσις τοῦ σώματος, ἥτις ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν τῆς Κνιδίας Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἑρμοῦ, ἔχουσα τὸ σχῆμα τοῦ λατινικοῦ σίγματος. Φαίνεται λοιπὸν, ὅτι εἶναι ἔργον ἐκλεκτικῆς τινας

σχολής, ἥτις προσεπάθει νὰ συνδυάσῃ ἀπτικήν μετὰ πελοποννησιακῆς ἐργασίας. Τοιαύτη τις σχολή, ἥς τὰ μέλη καί τοι τὸ πλεῖστον Ἀθηναῖοι ὄντες, εἰργάζοντο ἕμως κατὰ τὸν πελοποννησιακὸν τρόπον, ὑπῆρχε κατὰ τὸν Brunn¹ ἐν Ῥώμῃ τὸν δεύτερον πρὸ Χρ. Αἰῶνα. Εἰς τὴν σχολὴν ταύτην ἀνήκει κατὰ τὸν αὐτὸν ἀρχαιολόγον ἡ κεφαλὴ τοῦ Δορυφόρου ἢ ἐν Herculaneum εὑρεθεῖσα καὶ ἡ Παλλὰς Velletri. Εἰς τὰυτα δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸν οἰνοχοοῦντα Σάτυρον, καθόσον μάλιστα ἐν ἀντίτυπον, τὸ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ λόρδου Egremont, φέρει καὶ τὴν ἐπιγραφὴν Ἀπολλώνιος (ἴδε Archaeolog. Zeitung 32, σελ. 56). Ἄγνωστον ἕμως μένει, ἂν οὗτος ἦναι καὶ ὁ πλάσας πρῶτος τὸ ἀγαλμα οὕτως, ὅπως τῶρα τὸ ἔχομεν².

Οὕτω λοιπὸν καὶ ἡ φαινομένη αὕτη ἐξαίρεσις δὲν ἀποδεικνύει τίποτε, διότι ὁ Σάτυρος οὗτος πολὺ πιθανῶς ἐπλάσθη, ἵνα ἴσταται μόνος του ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ μεγάρου πλουσίου τινὸς Ῥωμαίου, καὶ διὰ τοῦτο τὰ πολλὰ ἀντίτυπα ἐν τοῖς διαφόροις μουσείοις· ὁ δὲ τοῦ Πραξιτέλους ὡς ἀνήκων εἰς σύμπλεγμα ἐξάπαντος εἶχε στάσιν ὁμοιάζουσαν πολὺ τῆς οἰνοχοοῦσης γυναικὸς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου, τὸ ὁποῖον καὶ κατὰ τὸν χρόνον δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς

ἐποχῆς τοῦ καλλιτέχνου τούτου. Ἐπεμείναμεν τόσον, ἵνα καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας ἀποδείξωμεν, ὅτι ὁ Σάτυρος οὗτος δὲν εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ Πausanίου ἀναφερόμενος, διότι ἄλλως τὸ μέγα ὄνομα τοῦ Πραξιτέλους ἠδύνατο ν' ἀναιρέσῃ ἓνα τῶν κυριωτέρων κανόνων τῆς τῶν συμπλεγμάτων συνθέσεως, κανόνα τοῦ ὁποίου ἢ ἐπὶ αἰῶνας ἀδιάκοπος ἐφαρμογὴ ὑπὸ τῶν ζωγράφων τῶν ἀγγείων μαρτυρεῖ βεβαιότερον ὑπὲρ τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος αὐτῶν ἢ ἡ πολυτάκις ἀμελής καὶ ἐπιπόλαιος ἐργασία. Ἐπρεπε δὲ ὁ κανὼν οὗτος ν' ἀποδειχθῇ ἀσφαλῶς, διότι ὅσον ἀπλοῦς καὶ φυσικὸς ἂν ἦναι, παρεγνωρίσθη ἕμως πολλάκις. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ὁ Σάτυρος, ὅστις ὑπὸ τοσούτων ἐπιφανῶν ἀρχαιολόγων πιστεύεται ἀνήκων εἰς σύμπλεγμα καὶ ἐκτὸς τούτου οἱ λόγοι, δι' ὧν ὁ Collignon περιγράφει τὴν ἐπὶ τοῦ δημοσιευομένου ἀγγείου οἰνοχοοῦσαν γυναῖκα· «elle tient ce vase de la main droite, et de l'autre main y verse le contenu d'un prochoos». Ἡ φράσις αὕτη δὲν εἶναι ὀρθή, ὅχι μόνον διότι τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτω, ἀλλὰ διότι κατὰ τὰ εἰρημένα οὐδὲ ἠδύνατο κἂν νὰ ἔχη οὕτω.

ΧΡ. ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΙΔΑΣ ΜΑΡΠΗΣΣΑ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝ (;).

(Ἦρα πίν. 3.)

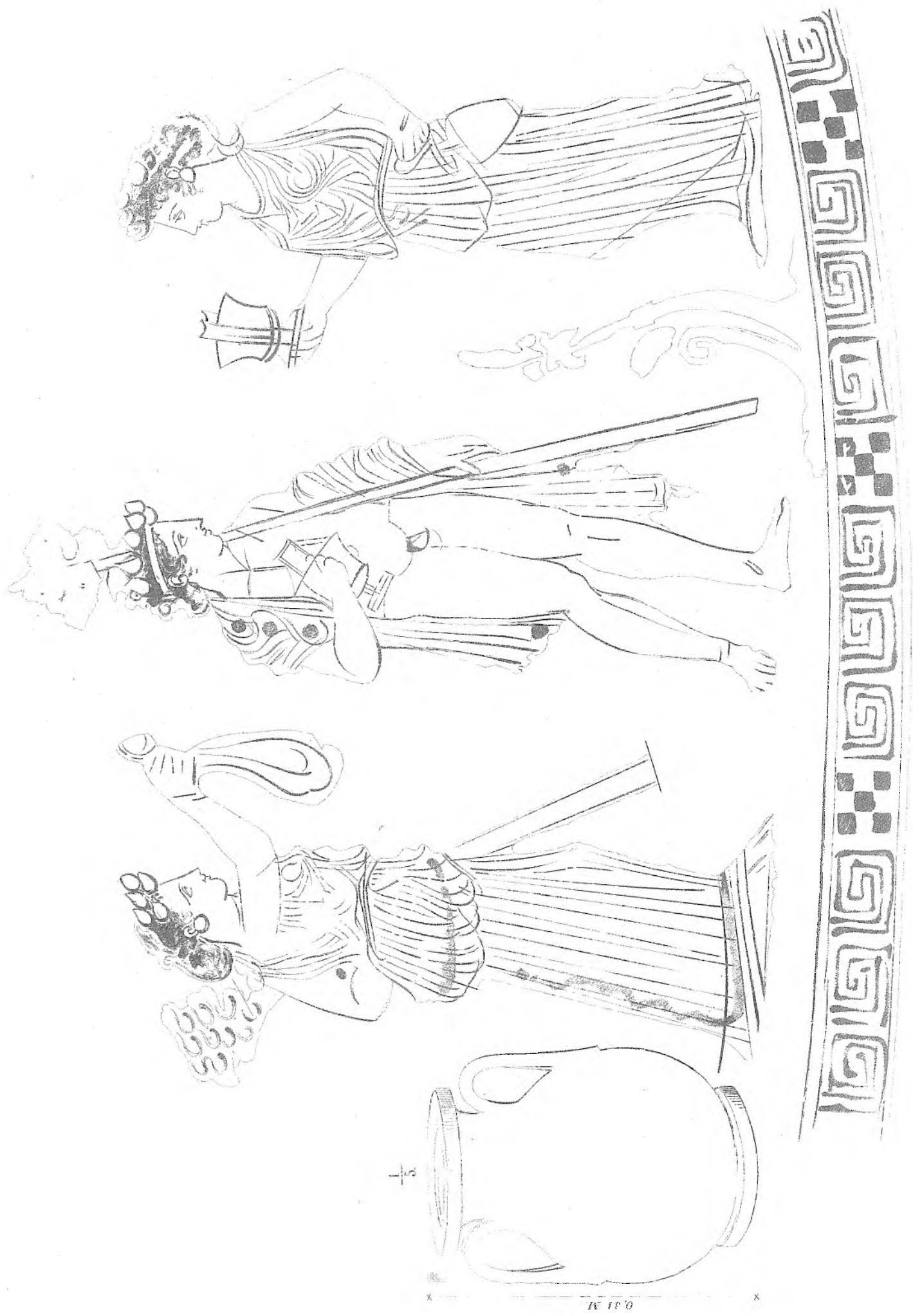
Τὸ ἐν τῷ τρίτῳ πίνακι εἰς τὸ φυσικὸν αὐτοῦ μέγεθος ἀπεικονισμένον τεμάχιον πώματος ἀρχαίου ἀγγείου, ἐκ τῶν εὑρημάτων τῆς ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀνασκαφῆς, κρίναντες ἄξιον ἐκδόσεως διὰ τὴν παρὰ.

¹ Τὴν γνώμην ταύτην δὲν ἤξεύρω, ἂν ἐδημοσίευσεν ἤδη που ὁ Brunn, ἤκουσα ἕμως αὐτὴν πρὸ τινων ἐτῶν ἐν ταῖς παραδόσεσιν αὐτοῦ ἐν Μονάχῳ.

² Ἀπολλώνιος Ἀθηναῖος, υἱὸς τοῦ Νέστωρος, εἰργάζετο ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πρώτου πρὸ Χρ. αἰῶνος (Brunn Geschichte der Gr. Kuenstler I. σελ. 542)

στάσιν αὐτοῦ, μάλιστα δὲ διὰ τὰ ἐπὶ τοῦ χιτῶνος τῆς γυναικείας μορφῆς λευκῷ χρώματι γεγραμμένα ζῶα¹, δημοσιεύομεν χάριν τῶν φιλαρχαίων ἐν τῷ

¹ Τὰ ζῶα ταῦτα τὰ ὁποῖα εἶνε ἄμορφα καὶ ἀπροδιόριστα κατέχουσιν ἑνδεκαζῶνας, ὧν αἱ μὲν ὀκτὼ πρῶται περιέχουσιν ἐκάστη ἐν ζῶον, αἱ δὲ τελευταῖαι τρεῖς αἱ πρὸς τὰ κάτω ἄκρα τοῦ χιτῶνος ἀνά δύο ἀντιμέτωπα. Ἐπὶ οὐδενὸς ἀγγείου καὶ τῆς ἀρχαίης ἐργασίας, εἰς ἣν τὸ ἐν λόγῳ ἀγγεῖον ἀνήκει, καὶ τῶν ἄλλων ἐποχῶν, καθ' ὅσον ἐγὼ γνωρίζω, ἀπαντᾷ χιτῶν ἢ ἐπιβλημα κοσμούμενον ζῴοις· δὲν φαίνεται ἕμως ὁ τρόπος οὗτος τῆς διακοσμῆσεως τῶν χιτῶνων ξένος εἰς τὴν

ΑΤΤΙΚΟΝ ΑΓΓΕΙΟΝ